

Vergaderjaar 2015–2016

25 883

Arbeidsomstandigheden

Nr. 276

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 juni 2016

1. Inleiding

Bijgaand ontvangt u mijn reactie op het Eindrapport Overheidsdiensten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid inzake de naleving van de Arbeidsomstandighedenwet binnen de aan mijn ministerie gelieerde organisaties. Het Eindrapport Overheidsdiensten beslaat een periode van onderzoek door de Inspectie SZW gelegen tussen 2011 en 2015 bij onder meer de politie, de brandweer, de Dienst Justitiële Inrichtingen en de IND. Deze inspectiebezoeken hebben in de afgelopen jaren geleid tot factsheets met aanbevelingen op diverse terreinen van de Arbeidsomstandighedenwet. Bij sommige organisaties zullen nog herinspecties plaatsvinden in het jaar 2016, zodat ook daar de opvolging van de aanbevelingen uit de factsheets kan worden gemonitord. Het gaat dan over risico's voor werknemers op het terrein van agressie en geweld, psychosociale arbeidsbelasting en ongewenste omgangsvormen, naast de algemene aandacht voor de arbeidsomstandigheden.

Ik ben verheugd dat de betrokken bestuurders en andere betrokken partijen in het eerste kwartaal van dit jaar met de Inspectie SZW gesprekken gevoerd hebben over de conceptrapportage Overheidsdiensten. Ik ben ervan overtuigd, dat zij de verbeterprojecten in hun organisaties – daar waar nog knelpunten resteren – op de geëigende wijze zullen oplossen.

2. Belangrijkste aanbevelingen

Er is een viertal aanbevelingen, die volgens de Inspectie SZW binnen afzienbare tijd binnen de organisaties moeten worden aangepakt:

1. bij Politie en Brandweer moet de aandacht worden verhoogd voor specifieke risico's (zoals gevaarlijke situaties) waar deze werknemers zich nu vanuit hun publieke taak in begeven; het geëigende instrument hiervoor is een actuele RI&E, die wordt opgevolgd met gerichte acties;

2. in het geval van de Politie is de naleving van de Arbeidstijdenwet en het voorkomen van werkstress een bijzonder aandachtspunt;
3. bij de Brandweer is naast agressie en geweld aandacht nodig voor het voorkomen van ongevallen en beroepsziekten;
4. een algemeen aandachtspunt betreft het regelmatig onder de aandacht brengen en houden van de Eenduidige landelijke afspraken (ELA) over aangifte en vervolging van daders.

3. Beleidsreactie op de aanbevelingen

Brandweer

De bevindingen ten aanzien van de brandweer heeft de Inspectie SZW reeds in juni 2015 gepubliceerd in haar factsheet Inspecties bij de Brandweer 2015. Ik heb u naar aanleiding hiervan geïnformeerd in mijn brieven van 26 juni 2015 (Kamerstuk 29 517, nr. 101) en 14 oktober 2015 (Kamerstukken 25 883 en 29 517, nr. 263). Hierin heb ik bericht over de maatregelen die het Veiligheidsberaad heeft genomen en neemt om de bevindingen van de Inspectie ter hand te nemen. Het Veiligheidsberaad heeft u deze maatregelen en de voortgang hiervan in haar brieven van 28 augustus 2015 en 24 maart 2016 nader toegelicht.

In aanvulling hierop bericht de voorzitter van het Veiligheidsberaad, mw. mr. G.H. Faber, dat de veiligheidscultuur bij de brandweer bijzondere aandacht verdient. Hoewel zij net als de Inspectie SZW constateert dat er zichtbare resultaten zijn wat betreft de aandacht voor veiligheid bij de brandweer, merkt zij op dat het Veiligheidsberaad zich realiseert dat het langdurig aandacht en inspanning vraagt om verbeteringen in de bedrijfscultuur door te voeren. Het Veiligheidsberaad zal zich, blijven inspannen om de aandacht hiervoor vast te houden, te concretiseren en te monitoren. Daarbij zal de samenwerking worden gezocht met het verantwoordelijk management en de betrokken overheidsdiensten, zoals ministeries en inspecties.

De Inspectie SZW zal dit najaar herinspecties uitvoeren bij de onderzochte Veiligheidsregio's.

Op 13 april jl. heeft de Inspectie SZW de Factsheet «Veilig duiken begint vóór de duik» openbaar gemaakt. In deze factsheet staan de bevindingen van inspecties naar duikarbeid in 2015 bij onder andere de brandweer. De conclusies zijn in lijn met de bevindingen van eerdere onderzoeken naar brandweerdruiken zoals het onderzoek van de Inspectie V&J naar aanleiding van het dodelijk ongeval op 4 augustus 2014 van een brandweerdruiker in Koedijk.

Naar aanleiding hiervan heb ik het Veiligheidsberaad gevraagd om een reactie. De voorzitter van het Veiligheidsberaad geeft aan, dat de afgelopen jaren verschillende maatregelen zijn genomen op het gebied van brandweerdruiken; zo is bijvoorbeeld een nieuwe brancherichtlijn ingevoerd met strengere eisen. Ook wordt door de certificerende instelling, het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) strikter gekeken naar de kwalificaties van brandweerdruikers. Sinds 2016 moeten brandweerdruikers examen doen om hun duikcertificaat te behouden en wordt gecontroleerd op het bijhouden van logboeken van duikinzetten en -oefeningen. Als er tekortkomingen worden geconstateerd, kan het IFV waarschuwingen geven of certificaten schorsen of intrekken. Mw. Faber geeft aan dat de indruk bestaat dat bewustwording en de geoefendheid bij brandweerdruikers duidelijk is verbeterd.

Mede naar aanleiding van de constatering van de Inspectie SZW dat de bevindingen in lijn zijn met de bevindingen uit eerdere onderzoeken heeft de Inspectie Veiligheid en Justitie alle veiligheidsregio's opgeroepen de brandweerdruktaak kritisch onder de loep te nemen en te verbeteren indien nodig. Ook heeft de Inspectie V&J de veiligheidsregio's gevraagd

om een schriftelijke reactie op de aanbevelingen uit het onderzoek dat de Inspectie heeft gedaan naar het duikongeval in Koedijk (2015). De Inspectie gaat met behulp van deze reacties na of de regio's verbeteringen realiseren. Ze betreft hierbij ook de uitkomsten van de factsheet van de Inspectie SZW. Wanneer naar het oordeel van de Inspectie V&J onvoldoende verbeteringen worden gerealiseerd spreekt ze de betreffende besturen van de veiligheidsregio's hierop aan. De Inspectie SZW heeft aangegeven dit jaar nog herinspecties te zullen uitvoeren bij de veiligheidsregio's waar overtredingen zijn vastgesteld.

Ik hecht groot belang aan een goede veiligheidscultuur binnen de brandweer. Ik zie dat het Veiligheidsberaad reeds belangrijke maatregelen heeft genomen, en deel de mening van dat Beraad dat het nog beter kan en moet. Arbeidsveiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van bestuur, operationeel management en medewerkers die alleen door samenwerking kunnen zorgen dat verbeteringen worden opgesteld, doorgevoerd en nageleefd. Dit geldt niet alleen voor de reguliere brandweezorg, maar zeker ook voor een specialistische taak zoals brandweerduiken, waar nog belangrijke stappen moeten worden gezet.

Politie

De Inspectie SZW heeft haar resultaten van inspectiebezoeken gepubliceerd in factsheets, waarvan er 3 op de politie zagen (2012, 2014, 2015). Mijn ambtsvoorganger en ik hebben u hier eerder over geïnformeerd bij brieven van 21 november 2014 (Kamerstuk 29 628, nr. 493) en van 1 juli 2015 (Kamerstuk 29 628, nr. 543).

Politiewerk brengt in vergelijking met andere beroepsgroepen hoge risico's met zich als het gaat om de veiligheid en gezondheid van de individuele politiemedewerker. Het is dan ook extra belangrijk voor politiemensen om de risico's vooraf in te schatten en met de juiste voorlichting, preventieve maatregelen, procedures en trainingen de risico's voor politiemedewerkers te minimaliseren. Na drie inspectieronden constateert de Inspectie dat er in de jaren vanaf 2011 vooruitgang is geboekt bij de politie in het realiseren van een veiliger werkomgeving. Zo is er een dalende trend van ATW-overtredingen te zien, zijn de meeste overtredingen in de aanpak van agressie opgelost en is er hard gewerkt aan een betere aanpak van werkstress (psychosociale arbeidsbelasting). Tegelijkertijd zijn er nog forse inspanningen nodig bij de politie.

Genomen maatregelen bij politie kunnen volgens de inspectie nog beter worden toegepast om werknemers te beschermen tegen agressie. De sturing op voorkoming van overtredingen en borging van het arbeidstijdenbeleid is bij een deel van de eenheden nog onvoldoende. Een goede aanpak van verzuim, werkstress en PTSS binnen het korps is nog in ontwikkeling. Het is nodig dat er meer uniformiteit komt in de aanpak van arborisico's en in het delen van kennis en ervaringen. Ik herken het beeld dat de Inspectie schetst en onderschrijf de conclusie van de Inspectie dat er forse inspanningen nodig zijn om de ingezette verbeteringen sinds 2011 vast te houden en nog beter te laten doorwerken in de praktijk. De resultaten voor terugdringen van de ATW-overtredingen zoals geconstateerd in de laatste factsheet van de Inspectie lieten reeds zien dat met de juiste sturing in alle eenheden aansprekende resultaten gerealiseerd kunnen worden. Ik zal er daarom ook bij de nieuwe korpschef op aandringen om de sturing op dit thema aan te scherpen. Ook is het capaciteitsmanagement in relatie tot de ATW onderdeel van de cao sector politie 2015–2017. Verder zijn in augustus 2015 in het herijkt realisatieplan heldere doelen gesteld over de realisatie van de visie veilig en gezond werken en het terugdringen van het ziekteverzuim. Ook over het veilig en gezond werken bij de politie zijn in de laatste Cao extra afspraken gemaakt

over verbeteringen, bijvoorbeeld ten aanzien van het voldoen aan de wet verbetering poortwachter, het beter ontsluiten van informatie en voorzieningen rond behoud van fysieke en mentale weerbaarheid, waaronder de Arbocatalogus, en het verhogen van het aantal trainingsuren.

In mijn brief d.d. 30 maart 2016 (Kamerstuk 29 628, nr. 626) heb ik uw Kamer tenslotte geïnformeerd over de verdere aanpak van ziekteverzuim bij de politie en de verbreding daarvan met het oog op preventieve maatregelen. Ik zal erop toezien dat de door de korpschef in gang gezette activiteiten ook daadwerkelijk leiden tot veiliger arbeidsomstandigheden voor politiemedewerkers en tot het zoveel als mogelijk voorkomen van verzuim, incidenten en beroepsziekten.

ELA

Daders van agressie en geweld tegen werknemers in een publieke functie moeten worden aangepakt. Daarom hebben politie en OM in 2010 met elkaar afspraken gemaakt (de zogenaamde Eenduidige Landelijke Afspraken) over de opsporing en vervolging van agressie en geweldsdelicten met als doel een eenduidige, effectieve en snelle afhandeling te bewerkstelligen. Voorbeelden van de ELA zijn prioritaire afhandeling van de aangifte, eenduidige registratie, zo veel mogelijk toepassen van lik-op-stuk en een hogere strafeis van het OM.

De naleving van de ELA wordt op lokaal niveau door politie en OM gemonitord. Daar waar nodig zijn verbetermaatregelen getroffen. Zo zijn er door politie en OM inmiddels diverse verbetermaatregelen genomen om de interne bekendheid van de ELA te vergroten. Ook zijn coördinatoren bij politie en OM aangesteld die zowel intern als extern aanspreekpunt zijn.

Er zijn ook verbetermaatregelen getroffen ter verbetering van de informatiehuishouding bij politie en OM. De Kamer wordt via de halfjaarlijkse Voortgangsrapportages Veilige Publieke Taak, afkomstig van de ministers van Binnenlandse zaken en koninkrijkrelaties en Veiligheid en Justitie, hierover geïnformeerd.

De signalen die ik nu ontvang, over het niet naleven van de ELA, hebben vooral betrekking op onduidelijkheid bij slachtoffers over de inhoud van de ELA. Zo wordt soms gedacht dat van iedere gedraging een aangifte wordt opgenomen, terwijl wel sprake moet zijn van een strafbare gedraging. Ook moet er, zoals voor alle strafbare feiten, voldoende bewijs zijn om tot vervolging over te kunnen gaan.

De politie heeft hierbij een informerende rol richting het slachtoffer. In het kader van de implementatie van de EU Richtlijn Minimumnormen voor de rechten en bescherming van slachtoffers werkt de politie aan de verbetering van de informatieverstrekking aan slachtoffers in brede zin, dat betreft dus ook slachtoffers die te maken hebben gehad met agressie en geweld in hun werk. Daarnaast kunnen ook werkgevers een rol vervullen in de communicatie over de ELA. Organisaties die zelf een VPT coördinator in huis hebben, hebben vaak goede contacten met politie en OM en kunnen de verwachtingen over de ELA ook duidelijk overbrengen aan het slachtoffer.

4. Tot slot

Het Eindrapport Overheidsdiensten beslaat een aanzienlijke periode van grote maatschappelijke, sociale en economische verandering. Het is evident, dat het terrein van de arbeidsomstandigheden onder druk van deze verandering constante aandacht blijft vergen. De inzet vanuit mijn

ministerie op de arbeidsomstandigheden zal daarom onverkort worden doorgezet.

Er zal binnen de reguliere werkprocessen bij de geïnspecteerde organisaties continue aandacht worden gevraagd voor borging en beheer van de geconstateerde knelpunten. De aanbevelingen uit het Eindrapport worden verwerkt in aanpassingen van de werkprocessen.

De Minister van Veiligheid en Justitie,
G.A. van der Steur